

รายงานประจำปี 2547

Annual Report 2004

สถาบันคลังสมองของชาติ

Knowledge Network Institute of Thailand

ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย

Foundation for the Promotion of the Ministry of University Affairs

สารบัญ

	หน้า
ความเป็นมา	1
วัตถุประสงค์	1
เป้าหมาย.....	2
บทบาทหน้าที่.....	2
คณะกรรมการบริหารสถาบัน.....	2
ผลการดำเนินงาน.....	3
โครงการศึกษาวิจัย	6
แผนงานด้านพลังงาน.....	7
แผนงานด้านอาหารและสุขภาพ.....	10
แผนงานด้านเศรษฐกิจ	17
แผนงานด้านการศึกษา	18
แผนงานด้านเยาวชน	22
โครงการประชุม/สัมมนา.....	25
เอกสารเผยแพร่ของสถาบัน	33
รายงานการเงิน.....	34

ความเป็นมา

สืบเนื่องจากการที่รัฐมีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่มุ่งสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แก้ไขปัญหาเร่งด่วน พร้อม ๆ กับการพัฒนาเชิงรุกที่ต้องมีความริเริ่มเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในระยะยาว ภารกิจเร่งด่วนและสำคัญยิ่งของรัฐบาลดังกล่าว ได้แก่ การเร่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตของระบบเศรษฐกิจ การพัฒนา สังคม และการเมือง โดยจะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน แนวทางการบริหารประเทศดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ และภูมิปัญญาของบุคลากรในประเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญในการก้าวไปสู่เศรษฐกิจและสังคมที่มีพื้นฐานความรู้ที่ดีและเข้มแข็ง

ดังนั้น หากมีกลไกที่สามารถดึงภูมิปัญญาจากสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งรวมปัญญาขนาดใหญ่ที่มีความหลากหลายและอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรคลังสมอง รวมทั้งภูมิปัญญาจากหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม มาร่วมกันคิด รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางปัญญา เพื่อนำความรู้มาเป็นพลังในการพัฒนาประเทศ ก็จะทำประโยชน์ให้กับการพัฒนาประเทศโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนสมตามนโยบายแห่งรัฐ

การกำหนดให้อุดมศึกษาเพิ่มบทบาทในการพัฒนาประเทศ โดยมีกลไกที่คล่องตัวและยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อความต้องการของภาครัฐที่ต้องการใช้ฐานความรู้ในการแก้ปัญหาและคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จึงได้มีการจัดตั้งสถาบันคลังสมองของชาติขึ้น

วัตถุประสงค์

สถาบันคลังสมองของชาติ ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Knowledge Network Institute of Thailand จัดตั้งขึ้นภายใต้มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย โดยคณะรัฐมนตรีรับทราบการจัดตั้ง เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ตอบสนองต่อความต้องการของภาครัฐในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ โดยการระดมผู้เชี่ยวชาญในประเทศและสาขาที่ต้องการอย่างทันการณ์ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมศึกษาค้นคว้า ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะทางวิชาการ ในการตอบโต้ของประเทศไปจนถึงการลงมือปฏิบัติตามแต่กรณี
2. ริเริ่มแนวคิดใหม่ ๆ ทางวิชาการอันจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเชิงรุกของประเทศ โดยการศึกษาค้นคว้าวิจัย และทดสอบเพื่อนำความคิดริเริ่มใหม่ ๆ เสนอต่อภาครัฐ
3. สร้างความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ภาคเอกชน ทั้งในการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาของภาคการผลิตและบริการ และการคิดค้นแนวทางพัฒนาในรูปแบบใหม่ ๆ โดยร่วมมือกับอย่างใกล้ชิดกับภาคเอกชน

เป้าหมาย

สถาบันฯ เป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไรภายใต้มูลนิธิฯ ได้รับงบประมาณจากภาครัฐในรูปแบบของเงินอุดหนุนทั่วไป ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจัดสรรให้โดยผ่านมูลนิธิฯ มีเป้าหมายเพื่อนำองค์ความรู้มาเป็นพลังในการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บทบาทหน้าที่

- จัดให้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเสนอแนะต่อภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และสังคมโดยรวม
- เป็นแกนกลางในการดำเนินงานและประสานเครือข่ายทางวิชาการและสร้างความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
- อำนวยความสะดวกและการบริหารจัดการเครือข่ายความรู้รายสาขา
- จัดทำฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ และฐานข้อมูลความรู้รายสาขา
- เป็นสะพานเชื่อมด้านนโยบายไปยังภาครัฐและสังคมโดยรวม

คณะกรรมการบริหารสถาบันคลังสมองของชาติ

สถาบันคลังสมองของชาติดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ คือ คณะกรรมการบริหารสถาบันคลังสมองของชาติ ซึ่งตามระเบียบมูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการจัดตั้งสถาบันคลังสมองของชาติ พ.ศ. 2546 กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการไว้จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน แต่ไม่เกิน 15 คน โดยที่มูลนิธิจะแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและอุดมศึกษา มีผู้อำนวยการสถาบันเป็นกรรมการและเลขานุการ

จากการประชุมคณะกรรมการมูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 3/2546 เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2546 พิจารณาเห็นว่าเพื่อให้การดำเนินงานของสถาบันคลังสมองของชาติสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและทันการณ์ในการดำเนินการเบื้องต้น จึงมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการมูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย เป็นคณะกรรมการบริหารสถาบันคลังสมองของชาติไปก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถาบันคลังสมองของชาติ ตามข้อ 31 ของระเบียบมูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัยต่อไป ทั้งนี้ได้มีการแต่งตั้ง ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร อธิการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นคณะกรรมการบริหารสถาบันคลังสมองของชาติเพิ่มเติม และแต่งตั้ง ดร.พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ เป็นผู้อำนวยการสถาบันคลังสมองของชาติ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2546 มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

คณะกรรมการบริหารสถาบันคลังสมองของชาติ ประกอบด้วย

1. นายภาวิฑ ทองโรจน์	ประธานกรรมการ *
2. นายสมศักดิ์ จักรไพวงศ์	กรรมการ
3. นายสุชาติ เมืองแก้ว	กรรมการ
4. นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	กรรมการ
5. นางฉันทวิทย์ สุชาติตานนท์	กรรมการ
6. นายธนากร อ้วนอ่อน	กรรมการ
7. นางสาวอาภรณ์ แก่นวงศ์	กรรมการ
8. นายโอภาส เขียววิชัย	กรรมการ
9. นางเน่งน้อย พัวพัฒนกุล	กรรมการ
10. นายขจร จิตสุขุมมงคล	กรรมการ
11. นางอรุณลักษณ์ ปางชัยภูมิ	กรรมการ
12. นายพิเชฐ ดุรงคเวโรจน์	กรรมการและเลขานุการ
13. นางสาวยุวดี ศันสนียรัตน์	ผู้ช่วยเลขานุการ

ผลการดำเนินงาน

ในปี 2547 สถาบันคลังสมองของชาติ ได้ดำเนินงานโครงการศึกษาวิจัย รวม 9 โครงการ และโครงการประชุม/สัมมนา 4 โครงการ ได้มีการจัดประชุม/สัมมนาทางวิชาการรวม 6 ครั้ง สำหรับโครงการศึกษาวิจัย 9 โครงการดังกล่าวนี้ ในบางโครงการได้แบ่งเป็นโครงการย่อย ๆ เช่น โครงการการศึกษาสถานการณ์และระบบจัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย แบ่งเป็น 4 โครงการย่อย และโครงการวิจัยเรื่องสถานภาพและความสามารถเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์วิทยาศาสตร์ประยุกต์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการ แบ่งเป็น 3 โครงการย่อย เป็นต้น

สำหรับโครงการศึกษาวิจัย สถาบันฯ จะสนับสนุนให้ทุนวิจัยแก่ผู้เชี่ยวชาญและคณะวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ดำเนินการ ส่วนโครงการจัดประชุม/สัมมนาส่วนใหญ่ จะเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันฯและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ทุกโครงการจะผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารสถาบันคลังสมองของชาติ

ในการดำเนินงานโครงการปี 2547 ได้จำแนกประเภทโครงการศึกษาวิจัยออกเป็น 5 แผนงานหลัก คือ แผนงานด้านพลังงาน แผนงานด้านอาหารและสุขภาพ แผนงานด้านเศรษฐกิจ แผนงานด้านการศึกษา และแผนงานด้านเยาวชน ดังนี้

* ศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก วรเดช จันทรรคน ทำหน้าที่ประธานกรรมการ ตั้งแต่ มิถุนายน 2546 ถึง ตุลาคม 2547

1. แผนงานด้านพลังงาน

- 1.1 โครงการโครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้โซลาร์เซลล์ในระดับครัวเรือนในระยะยาว
- 1.2 โครงการประเมินคุณค่าและผลกระทบของหน่วยงานผลิตไฟฟ้ารายย่อยต่อระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้า

2. แผนงานด้านอาหารและสุขภาพ

- 2.1 โครงการการศึกษาสถานการณ์และระบบจัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย
 - (1) การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารในกลุ่มสัตว์บกและผลิตภัณฑ์ น้านม และผลิตภัณฑ์
 - (2) การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารในกลุ่มสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์
 - (3) การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารในกลุ่มธัญพืช ถั่ว เมล็ดและผลิตภัณฑ์
 - (4) การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารในกลุ่มผัก ผลไม้

โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลนักวิจัยด้านการสาธารณสุขในประเทศไทย

โครงการศึกษาระบบจัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย
ระยะที่ 2

3. แผนงานด้านเศรษฐกิจ

- 3.1. โครงการศึกษาแนวทางพัฒนามะพร้าวและผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว

4. แผนงานด้านการศึกษา

- 4.1 โครงการแนวทางการจัดทำและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล : ประสบการณ์จากต่างประเทศ
- 4.2 โครงการวิจัยเรื่องสถานภาพและความสามารถเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการ
 - (1) โครงการวิจัยสถานภาพและความสามารถในการแข่งขันทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์
 - (2) โครงการวิจัยสถานภาพและความสามารถในการแข่งขันทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
 - (3) โครงการวิจัยสถานภาพและความสามารถในการแข่งขันทางวิชาการด้านศิลปะ

5. แผนงานด้านเยาวชน

- 5.1 โครงการเครือข่ายเยาวชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

โครงการประชุม/สัมมนา มี 4 โครงการ

1. โครงการพันธมิตรอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาจังหวัดในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก
เชิงบูรณาการ
2. โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 1
3. โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 2
4. โครงการ Free Trade Agreement (FTA): การเตรียมความพร้อมด้านพาณิชย์
อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

โครงการศึกษาวิจัย

1. แผนงานด้านพลังงาน

1.1 โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้โซลาร์เซลล์ในระดับครัวเรือนในระยะยาว

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ เพื่อแสงสว่างและรับรู้ข่าวสาร โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล เช่น พื้นที่เป็นภูเขาหรือเกาะแก่ง ซึ่งไม่สามารถขยายระบบส่งจ่ายไฟฟ้าด้วยวิธีปักเสาพาดสายไฟ หรือไม่คุ้มค่าในการลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าหรือขยายระบบสายส่ง รัฐบาลจึงเลือกระบบโซลาร์เซลล์เพื่อผลิตไฟฟ้าให้กับประชาชนในชนบทหรือ Solar Home Systems ในโครงการไฟฟ้าเพื่ออาทร โดยกระทรวงมหาดไทยได้รับงบประมาณสนับสนุนให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน เมษายน 2548

เนื่องจากเป็นโครงการขนาดใหญ่ ต้องลงทุนด้วยงบประมาณจำนวนมากในเวลาที่ย่ำแย่ จึงต้องมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพและอายุการใช้งานของระบบ ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชนบท ภาระหนี้สินจากอุปกรณ์ไฟฟ้าและการซ่อมบำรุงรักษาระบบ รวมทั้งวางแผนการจัดการกับอุปกรณ์ประกอบระบบที่เสื่อมสภาพหรือหมดอายุการใช้งาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

คณะวิจัยได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากการศึกษาเปรียบเทียบจากต่างประเทศ พบว่าแนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จมี 2 รูปแบบ คือ (1) ได้รับการดูแลจากภาคเอกชน และ (2) ใช้ความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสร้างความเป็นเจ้าของ

สำหรับประเทศไทย โครงการโซลาร์เซลล์ระดับครัวเรือน จะนำไปใช้กับครอบครัวที่อยู่ในชนบทห่างไกลความเจริญ ผู้ใช้มีฐานะยากจน ขาดความรู้ความเข้าใจในการบำรุงรักษาที่ดี การสนับสนุนจากรัฐบาลก็ไม่มาก ดังนั้นจึงน่าจะอาศัยประโยชน์จากการที่รัฐมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ควบคุม และดูแลหมู่บ้านต่างๆ ที่มีการติดตั้งโซลาร์เซลล์นี้ แต่ละหมู่บ้านควรต้องมีคณะกรรมการไฟฟ้าประจำหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นโดย อ.บ.ต. และได้รับงบประมาณจัดสรรจาก อ.บ.ต. เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถดูแลด้านเทคนิค และอื่นๆ นอกจากนี้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคควรจะช่วย อ.บ.ต. ในการดูแลทางด้านเทคนิค เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญอยู่แล้ว และมีงบประมาณจากภาครัฐไปสนับสนุนหน่วยงานทั้งสองด้วย

แผนและทิศทางการดำเนินงาน/ข้อเสนอแนะ

คณะวิจัยได้เสนอแนะให้คณะกรรมการไฟฟ้าประจำหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคต้องประสานการดำเนินงาน และช่วยรับภาระในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. คณะกรรมการไฟฟ้าประจำหมู่บ้าน มีภารกิจในด้าน

1.1 **การบริหารจัดการ** ได้แก่ การกำหนดระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการครอบครองระบบไฟฟ้า การกำกับ ดูแล และอำนวยความสะดวกในการใช้ไฟฟ้าให้กับครัวเรือนต่างๆ ในหมู่บ้าน รวมทั้งตรวจสอบ และรายงานสถานภาพของระบบไฟฟ้าแต่ละครัวเรือนต่อ อ.บ.ต.ตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในระเบียบ

1.2 **การเงิน** ได้แก่ รวบรวม และรักษาเงินค่าบำรุงรักษาระบบจากครัวเรือนต่างๆ ตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบ ให้การเบิก – จ่ายเงินเพื่อใช้จ่ายในกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบไฟฟ้า

1.3 **เทคนิค** ได้แก่ จัดเตรียมอุปกรณ์สำรองต่างๆ ให้มีเพียงพอที่จะทดแทนให้กับครัวเรือนในหมู่บ้าน จัดให้มีการอบรมเพื่อสร้างช่างเทคนิคดูแลระบบไฟฟ้าประจำหมู่บ้าน จัดทำคู่มือต่างๆ เกี่ยวกับการติดตั้ง บำรุงรักษาระบบไฟฟ้า ซ่อมแซม และบำรุงรักษาระบบไฟฟ้าให้กับครัวเรือนต่างๆ ประสานกับ ก.ฟ.ภ. หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการ และกำจัดอุปกรณ์ที่เสื่อมสภาพแล้ว ให้ถูกหลักวิชาการ ไม่เป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 กำกับ ดูแล ให้การดำเนินงานของคณะกรรมการไฟฟ้าประจำหมู่บ้านเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสนับสนุนด้านงบประมาณให้กับคณะกรรมการไฟฟ้าประจำหมู่บ้าน

2.2 รับรายงานสถานภาพของระบบไฟฟ้าในแต่ละครัวเรือน และแต่ละหมู่บ้าน พร้อมกับรายงานต่อ ก.ฟ.ภ.

2.3 ส่งเสริมให้เกิดการสร้างรายได้จากการมีไฟฟ้าใช้ เช่น การทำอาชีพเสริมต่างๆ หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจในช่วงเวลากลางวัน เป็นต้น

3. ภารกิจของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

3.1 ให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิคกับ อ.บ.ต. และคณะกรรมการไฟฟ้าประจำหมู่บ้าน เช่น การจัดหาวิทยากรในอบรมช่างเทคนิค การให้คำปรึกษาด้านการซ่อมแซม และบำรุงรักษาระบบไฟฟ้า เป็นต้น

3.2 ตรวจสอบรายงาน และวิเคราะห์สถานภาพของระบบจาก อ.บ.ต. ทั่วประเทศ

1.2 โครงการประเมินคุณค่าและผลกระทบของหน่วยงานผลิตไฟฟ้ารายย่อยต่อระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้า

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานและกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้มีการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนสำหรับการผลิตกระแสไฟฟ้า หน่วยผลิตไฟฟ้ารายย่อย(Distributed Generation หรือ DG) เป็นหน่วยกำเนิดไฟฟ้าหลักที่มีต้นทุนราคาถูกกว่าการขยายระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้าไปถึงบริเวณนั้น ซึ่งหน่วยผลิตไฟฟ้ารายย่อยจะใช้เป็นหน่วยกำเนิดไฟฟ้าสำรองเมื่อเกิดไฟฟ้าดับ เป็นไฟฟ้าที่มีคุณภาพสูง เนื่องจากมีความแปรผันทางความถี่และมีความดันไฟฟ้าน้อยกว่า และเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้ไฟฟ้าระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้าในช่วงความต้องการไฟฟ้าสูง เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนของประเทศมากขึ้นอย่างจริงจัง การวิจัยจึงมุ่งเน้นในศักยภาพการผลิตไฟฟ้ารายย่อยที่ประเทศไทยมีสูงสุดใน 4 เทคโนโลยี ได้แก่ พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์ พลังงานน้ำขนาดเล็ก พลังงานลม และพลังงานจากชีวมวล รวมทั้งศึกษาผลกระทบของหน่วยผลิตไฟฟ้ารายย่อยที่มีต่อระบบส่งและระบบจำหน่ายในประเด็นต่าง ๆ

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

คณะวิจัยได้ศึกษาวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้สรุปผลการศึกษาว่า หน่วยผลิตไฟฟ้ารายย่อยเป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าที่อยู่ใกล้กับบริเวณของผู้ใช้ไฟฟ้า ซึ่งอาจจะเชื่อมโยงกับระบบส่งหรือจำหน่ายไฟฟ้าหรือไม่ก็ได้และไม่จำเป็นต้องจำกัดชัดเจนว่าต้องมีขนาดเท่าใด เพื่อให้สามารถใช้หน่วยผลิตไฟฟ้ารายย่อยให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรเชื่อมโยงเข้ากับระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้า ซึ่งจะทำให้หน่วยผลิตไฟฟ้านั้นสามารถส่งไฟฟ้าเข้าระบบได้เมื่อมีไฟฟ้าเหลือใช้ และสามารถดึงไฟฟ้าจากระบบมาใช้เมื่อมีความต้องการใช้ไฟฟ้ามากกว่าที่ผลิตได้

การประเมินคุณค่าของพลังงานหมุนเวียน 3 ประเภท ได้แก่ พลังงานเซลล์แสงอาทิตย์ (Portal Voltaic (PV) หรือ Solar Cell) พลังงานชีวมวล และพลังงานน้ำจากกังหันน้ำขนาดเล็ก พบว่า เครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาดเล็ก ซึ่งมักจะผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนที่ต่อกับระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้านั้น สามารถเพิ่มความเชื่อถือต่อระบบไฟฟ้า หากสถานประกอบการมีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเป็นของตนเอง อาจจะสามารถลดการพึ่งพาพลังงานไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายจำหน่ายได้ และการไฟฟ้าฝ่ายจำหน่ายก็อาจเพิ่มความเชื่อถือได้ของระบบ โดยการติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพิ่มเติมในส่วนที่เกิดไฟฟ้าดับบ่อย ๆ

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาดเล็กเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการช่วยลดพลังงานสูญเสียในระบบไฟฟ้า จากผลการศึกษา พบว่า สามารถลดความสูญเสียในระบบไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญ ในกรณีที่ติดตั้งใกล้ กับกลุ่มโหลดและมีกำลังการผลิตที่เหมาะสม ในส่วนของผลกระทบต่อชุมชนจากการติดตั้งหน่วยผลิต ไฟฟ้ารายย่อย พบว่า หน่วยผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนทั้ง 5 เทคโนโลยี คือ เทคโนโลยีชีวมวล เทคโนโลยีลม เทคโนโลยีโรงเผาขยะ เทคโนโลยีพลังงานน้ำขนาดเล็ก และเทคโนโลยีเซลล์แสงอาทิตย์ ต่างมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยกันทั้งสิ้น แต่ระดับความรุนแรงจากผลกระทบมีเล็กน้อยแตกต่างกันไปตามลักษณะของเทคโนโลยีและแหล่งพลังงานที่ใช้ คือ พลังงานเซลล์แสงอาทิตย์และพลังงานน้ำ แบบ Run off ขนาดเล็ก มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รองลงมา คือ พลังงานลม พลังงานชีวมวลและขยะ ตามลำดับ

แผนและทิศทางการดำเนินงาน/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา คณะวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. พิจารณาปรับลดอัตราลดไฟฟ้าสำรอง ทั้งกรณีที่ไม่มีการใช้ไฟฟ้าสำรองและกรณีที่ใช้ไฟฟ้าเกินค่าความต้องการพลังไฟฟ้าสูงสุดที่ขอใช้ รวมทั้งปรับระเบียบการคำนวณค่าไฟฟ้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อให้สามารถนำปริมาณไฟฟ้าที่ซื้อและที่ขายให้กับหารไฟฟ้าฝ่ายจำหน่ายมาหักลบกันได้ และสามารถให้มิเตอร์ตัวเดียววัดปริมาณไฟฟ้าที่ซื้อและขาย
2. ปรับปรุงโครงสร้างค่าไฟฟ้า เพื่อไม่เป็นภาระกับผู้ใช้ไฟฟ้า
3. ชุมชนควรร่วมกันจัดตั้งโรงไฟฟ้าขนาดย่อมขึ้นเอง เพื่อนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่อยู่ในบริเวณรอบ ๆ ชุมชนมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งด้านการประหยัดค่าขนส่ง เพิ่มรายได้เกษตรกร และส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งตนเอง
4. รัฐควรส่งเสริมผู้ประกอบการผลิตไฟฟ้ารายย่อย ด้วยการให้เงินช่วยเหลือพิเศษ ร่วมลงทุน หรือให้เงินกู้ด้วยเงื่อนไขพิเศษ

2. แผนงานด้านอาหารและสุขภาพ

2.1 โครงการการศึกษาสถานการณ์และระบบจัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

อาหาร เป็นสินค้าที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศ ทั้งในบริบทความปลอดภัยและสุขภาพของประชาชนในประเทศ และในบริบทของการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศทั้งในมุมของการจ้างงานและการส่งออก และ สถานการณ์การค้าโลกปัจจุบันมีความตื่นตัวเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอาหารเป็น

อย่างมาก เห็นได้จากนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ จากประเทศคู่ค้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ
สุขอนามัยในการผลิตและการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยของอาหารสำหรับผู้บริโภค สำหรับ
ประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยด้านการบริโภคอาหารของประชาชน โดยในปี พ.ศ.
2547 รัฐบาลได้กำหนดให้เป็น “ปีแห่งความปลอดภัยด้านอาหาร” เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาล
สถาบันคลังสมองของชาติจึงได้ให้การสนับสนุนการจัดทำโครงการศึกษาสถานการณ์และระบบการ
จัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย เพื่อศึกษาสถานภาพความปลอดภัยด้านอาหาร
ตลอดห่วงโซ่อาหารและบทบาทหน้าที่ขององค์กร/หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบความปลอดภัย
ด้านอาหารของประเทศไทย เพื่อการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรคและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย
ด้านอาหารในการที่จะเสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อให้อาหารมีความ
ปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

คณะวิจัยได้ดำเนินการศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์
ความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาและ
อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นประเด็นปัญหาเร่งด่วนที่จำเป็นจะต้องแก้ไขและศึกษาแนวทางการ
ป้องกันที่เป็นรูปธรรมชัดเจน โดยทำการศึกษาระบบการจัดการด้านความปลอดภัยอาหารของประเทศไทย
ต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับประยุกต์และเสนอแนะเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทย โดยได้
ทำการศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยของอาหาร 4 กลุ่ม และในภาพรวมของประเทศดังนี้

- (1) การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารในกลุ่มสัตว์บกและผลิตภัณฑ์ น้ํานมและ
ผลิตภัณฑ์
- (2) การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารในกลุ่มสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์
- (3) การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารในกลุ่มธัญพืช ถั่ว เมล็ดและผลิตภัณฑ์
- (4) การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารในกลุ่มผัก ผลไม้
- (5) การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารในภาพรวมของประเทศ

ในการศึกษาได้ข้อสรุปสภาพปัญหาและสถานการณ์ความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย
ไทย ดังนี้

1. สัตว์บกและผลิตภัณฑ์ น้ํานมและผลิตภัณฑ์

ปัญหาที่สำคัญในสัตว์บกและผลิตภัณฑ์ พบว่าการจัดการทั้งระบบตั้งแต่ฟาร์ม การขนส่ง การ
เก็บรักษา และการวางจำหน่ายส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานมาก คือ ปัญหาการใช้ยาและ
การตกค้างของยาปฏิชีวนะ เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาในสัตว์อย่าง
ถูกต้อง ไม่มีที่ปรึกษาแนะนำอย่างถูกต้องใกล้ชิด ปัญหาการเจือปนด้วยสารเคมีในอาหารต่าง ๆ เช่น

บอแรกซ์ หรือสารเร่งเนื้อแดงโดยมีสาเหตุเพื่อจูงใจผู้บริโภค ปัญหาจุลินทรีย์ปนเปื้อน เช่น เชื้อ *Salmonella* spp. เนื่องจากโรงฆ่าไม่ได้มาตรฐานและการขนส่งที่ไม่ดี และปัญหาการเกิดโรคระบาดในสัตว์ เช่น การระบาดของเชื้อไข้หวัดนกในไก่ เนื่องจากระบบการเลี้ยงไก่เป็นระบบเปิดมาก ไม่มีระบบการป้องกัน

ปัญหาสำคัญในน้ำนมและผลิตภัณฑ์ คือ ปัญหาการตกค้างของสารปฏิชีวนะในน้ำนม เนื่องจากสุขลักษณะในการเลี้ยงไม่ดี ปัญหาการเพิ่มของจำนวนจุลินทรีย์ระหว่างการเก็บรักษา ณ ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบและระหว่างการขนส่ง เนื่องจากการขาดประสิทธิภาพในการคัดกรองน้ำนมดิบที่ดี และขาดการควบคุมอุณหภูมิในระหว่างการขนส่ง ตามลำดับ ปัญหาของโรงงานแปรรูปที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ สาเหตุเกิดจากการขาดระบบการผลิตหรือการแปรรูปที่ดี และปัญหาการปนเปื้อนสารพิษจากเชื้อราอะฟลาทอกซิน เนื่องจากอาหารสัตว์มีการปนเปื้อนของอะฟลาทอกซิน ปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขพบว่าระบบนมโรงเรียนมีปัญหาความเสี่ยงสูงกว่านมตลาดทั่วไป

2. สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์

ปัญหาที่สำคัญในสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ คือ ปัญหาการตกค้างของสารเคมี ยาปฏิชีวนะ เนื่องจากไม่มีระบบการจัดการฟาร์มที่ดี ไม่มีการจัดทำระบบการตรวจสอบย้อนกลับของผลิตภัณฑ์ ปัญหาการปนเปื้อนจุลินทรีย์ เกิดจากเกษตรกรขาดระบบการจัดการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ขาดการพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการตรวจสอบการผลิต สาเหตุส่วนใหญ่ยังขาดการเฝ้าระวังและการให้คำปรึกษา แนะนำจากผู้รู้อย่างใกล้ชิด

3. ธัญพืช ถั่ว เมล็ด และผลิตภัณฑ์

ปัญหาที่สำคัญในอาหารกลุ่มนี้ คือ ปัญหาการปนเปื้อนของสารพิษจากเชื้อราชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะอะฟลาทอกซิน เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้นำหลักการ GAP ไปใช้ปฏิบัติจริงและไม่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีหลังการเก็บเกี่ยว ปัญหาการปนเปื้อนแคดเมียมในข้าวและถั่วเหลือง (โดยเฉพาะบางพื้นที่) เนื่องจากการปนเปื้อนของแคดเมียมในพื้นที่เพาะปลูกและในน้ำ ปัญหาการตกค้างของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช เนื่องจากการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มเกษตรกรไม่มีการควบคุมดูแล ปัญหาการใช้วัตถุเจือปนอาหาร เช่น ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในวุ้นเส้นและผลิตภัณฑ์จากข้าว เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคและความไม่ตระหนักในเรื่องความปลอดภัยของผู้ผลิต ปัญหาการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ในผลิตภัณฑ์ เนื่องจากสุขลักษณะที่ไม่ดีในการผลิตอาหารปัญหามีสิ่งปลอมปน (Fillth) ในข้าวและผลิตภัณฑ์เนื่องจากโรงเก็บและกรรมวิธีการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ

4. ผัก ผลไม้

ปัญหาที่สำคัญในผักผลไม้สด คือ การตกค้างของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เนื่องจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชไม่ถูกวิธี และมีการใช้ยาฆ่าแมลงโดยไม่มีการควบคุมปริมาณการใช้ และปล่อยให้มีการส่งเสริมการขายสารเคมีอย่างอิสระ ปัญหาสารเคมีที่ขึ้นทะเบียนแล้วสามารถใช้ได้ตลอดไป เนื่องจาก พรบ.วัตถุอันตราย ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการควบคุมอันตรายทาง

การเกษตร ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดอายุใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย ประกอบกับการติดตาม ตรวจสอบวัตถุอันตรายเหล่านี้ในท้องตลาดยังอ่อนแอ ปัญหาของสารเคมีห้ามใช้ในอาหารที่เกิดการตกค้างในผักผลไม้สดเนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มงวด ปัญหาของการไม่มีระบบตรวจสอบย้อนกลับของสินค้าเกษตร ปัญหาผู้บริโภคขาดความรู้และข้อมูล ทำให้ผู้บริโภคไม่มีโอกาสเลือกในเรื่องของความปลอดภัยเนื่องจากผักผลไม้ในท้องตลาดยังมีการปนเปื้อนสารเคมี

5. ภาพรวมของประเทศ

จากการศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัยของอาหารในภาพรวมของประเทศในการศึกษาคั้งนี้ พบว่า ระบบการจัดการความปลอดภัยของประเทศไทยยังแยกเป็นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง 2 กระทรวง คือ กระทรวงสาธารณสุข จะรับผิดชอบเกี่ยวกับอาหารนำเข้าและบริโภคภายในประเทศ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะรับผิดชอบอาหารที่ส่งออกเป็นหลัก ซึ่งจากการแบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบระบบความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทยออกเป็นสองส่วนอย่างชัดเจนนี้ ก่อให้เกิดปัญหาของระบบความปลอดภัยของประเทศไทย เนื่องจากการกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงานในแต่ละส่วนและการประสานงานตรงจุดที่รับผิดชอบร่วมกัน เช่น การกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ รวมทั้งการบังคับใช้ และการดำเนินการยังไม่มี ความชัดเจน ไม่สอดคล้องกันตลอดเส้นทางหรือห่วงโซ่อาหาร และมีหน่วยงานในการปกครองท้องถิ่น เช่น เทศบาล ที่ยังไม่เข้าสู่ระบบของประเทศ ขาดหน่วยงานกลางที่จะทำหน้าที่ประสานงาน กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์รวมของประเทศอย่างแท้จริง

แผนและทิศทางการดำเนินงาน/ข้อเสนอแนะ

คณะวิจัยได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้อาหารมีความปลอดภัยทั้งระบบ ตลอดห่วงโซ่อาหารสรุปได้ดังนี้

1. **การจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานกลาง** เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลด้านความปลอดภัยอาหารแห่งชาติและทำหน้าที่ประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูล กำหนดนโยบาย ประเมินสถานการณ์และความเสี่ยง กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางด้านจัดการความปลอดภัยร่วมกัน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยด้านอาหารแห่งชาติ

2. **ด้านกฎหมาย** ควรมีการปรับปรุงและทบทวนกฎหมายที่ล้าสมัย และผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทยให้มีการประกาศใช้โดยเร็ว และให้มีการบังคับใช้และบทลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืนอย่างจริงจัง

3. **ระบบมาตรฐาน** ได้แก่การนำระบบ GAP GMP GHP และ HACPP มาประยุกต์ใช้หรือบังคับใช้ในทุกระดับ ตลอดเส้นทางอาหาร ตั้งแต่ระดับฟาร์มถึงผู้บริโภค ซึ่งทุกหน่วยควรเร่งผลักดันและดำเนินการอย่างจริงจัง

4. **การพัฒนาบุคลากรและองค์ความรู้** ปรับระบบบุคลากรโดยเพิ่มบุคลากรในสาขาเชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือนักวิจัยให้มีเพียงพอ มีคุณสมบัติสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ ด้านอาหาร หรือเร่งพัฒนาบุคลากรหลายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น นักวิจัยด้านพิษวิทยา เคมี สิ่งแวดล้อม ด้านกฎหมายพิษวิทยา และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร เป็นต้น โดยการพัฒนาหลักสูตร และสร้างแรงจูงใจในการศึกษา-การประกอบอาชีพ

5. **การพัฒนาห้องปฏิบัติการและชุดทดสอบ** เพื่อรองรับตัวอย่างอาหารทั้งหมดที่จะตรวจ เพื่อให้ทำการวิเคราะห์ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

6. **การสร้างระบบเฝ้าระวังตรวจติดตาม** มีการตรวจสอบและสุ่มตัวอย่างอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการเฝ้าระวังคุณภาพของสินค้าหรืออาหาร และมีการตรวจสอบย้อนกลับไปยังแหล่งแพร่กระจายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน

7. **ระบบเครือข่ายข้อมูลความปลอดภัยอาหาร** โดยจัดทำเครือข่ายติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอาหารของทั้งระบบ อย่างเป็นเอกภาพและเบ็ดเสร็จ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ทราบข้อมูลของอาหารที่จำหน่ายในประเทศ นำเข้าและส่งออกต่างประเทศ

8. **การเผยแพร่ความรู้** โดยการให้ความรู้แก่เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้บริโภค จากข้อมูลความเสี่ยงหรืออันตรายที่เกิดขึ้นในอาหาร ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.2. โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลนักวิจัยด้านการสาธารณสุขในประเทศไทย

เหตุผลความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีนักการสาธารณสุขที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ กระจายอยู่ในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก นักวิชาการเหล่านี้ได้ให้การสนับสนุนสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียนทั้งด้านวิชาการ ความคิด เทคนิค รวมทั้งการออกแบบระบบการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาที่สถาบันฯ ได้เปิดสอนในหลักสูตรต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง

สถาบันฯ ตระหนักว่า ยังมีหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือและสนับสนุนด้านการศึกษาวิจัย จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลนักวิจัยด้านการสาธารณสุขในประเทศไทย เพื่อรวบรวมข้อมูลของบุคลากรกลุ่มนี้ ให้เป็นฐานข้อมูลของประเทศไทยต่อไป

ความก้าวหน้า

คณะวิจัยอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยได้รวบรวมข้อมูล สร้างฐานข้อมูลนักวิจัยแยกตามหมวดหมู่ และพัฒนาระบบฐานข้อมูล Online แล้ว

2.3 โครงการศึกษาระบบจัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย ระยะที่ 2

เหตุผลความสำคัญของปัญหา

ความปลอดภัยของอาหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อสถานการณ์การค้าในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยประมาณ 3-4 แสนล้านบาท และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น การสร้างความเชื่อมั่นในตัวผลิตภัณฑ์อาหารแก่ผู้บริโภค และผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศ จะต้องดำเนินการเป็นระบบของกระบวนการผลิตอาหารจากแหล่งผลิตทางการเกษตรไปจนถึงมือผู้บริโภค นอกจากนั้นการพัฒนาระบบการตรวจสอบมาตรฐานและรับรองสินค้าเกษตรอาหารส่งออกและนำเข้าประเทศที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามหลักสากล จะเป็นทางเสริมความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับระบบการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย ให้มีศักยภาพทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของสินค้า

สถาบันคลังสมองของชาติ จึงให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเรื่อง การศึกษาระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย ระยะที่ 2 เพื่อการวางระบบบริหารจัดการและโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นการดำเนินงานต่อจากระยะที่ 1 ที่ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาไปแล้ว

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

การศึกษาระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงลึกตามประเภทของสินค้าหลักที่มีความสำคัญในลำดับต้น พร้อมทั้งเสนอแนวทางการดำเนินงานที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม และเสนอรูปแบบการบริหารจัดการระบบความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทยทั้งในมิติขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง กฎระเบียบ/มาตรการต่างๆที่จำเป็นต้องมีและระบบบริหารจัดการข้อมูลโดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านอาหารที่เอื้อประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 7 โครงการ ดังนี้

1. การวิจัยสถานการณ์และรูปแบบการจัดการความปลอดภัยนมโรงเรียนในขั้นตอนการขนส่งและการเก็บที่ปฏิบัติได้ในโรงเรียน

ศึกษาสาเหตุให้นมโรงเรียนเน่าเสียจากสถานการณ์จริง ทั้งในเรื่องของการขนส่งจากโรงงาน และการเก็บรักษาที่โรงเรียน กำหนดรูปแบบการขนส่งที่เหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้สำหรับโรงงานขนาดเล็ก / ขนาดย่อย ระบบการเก็บรักษานมที่โรงเรียนขนาดต่างๆ

2. การวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันไข้หวัดนกในไก่ (พลิกโฉมการเลี้ยงไก่สู่ภัยไข้หวัดนก)

สร้างรูปแบบการเลี้ยงไก่ที่สามารถป้องกันการระบาดของไข้หวัดนกสำหรับฟาร์มขนาดเล็ก

3. การวิจัยสถานการณ์ การขนส่ง การจำหน่าย และการวิจัยรูปแบบการจัดการความปลอดภัยอาหารเนื้อหมูในขั้นตอนการวางจำหน่าย : กรณีตลาดสดและรถเร่

ศึกษารูปแบบการจัดการความเสี่ยงของอาหารเนื้อหมูในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ การเลี้ยง โรงฆ่า การขนส่ง และการวางจำหน่าย มาตรฐานที่ปฏิบัติได้ของโรงฆ่า ระบบการขนส่งที่ปลอดภัย ค่าใช้จ่ายไม่เพิ่มสูง และรูปแบบการวางจำหน่ายที่ดีประหยัด ปลอดภัย

4. การวิจัยสถานการณ์ความปลอดภัยอาหารด้านผักและผลไม้ : กรณีตลาดนัด และรถเร่

ศึกษาสถานการณ์ของการขายสินค้ากลุ่มผักผลไม้ของผู้ค้าเร่ ในแง่ของปริมาณการจำหน่าย เส้นทางการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค และสารเจือปน โดยศึกษาในส่วนของตลาดนัด รถยนต์ รถเข็นเร่ เพื่อวางนโยบายและหาแนวทางในการดำเนินการเรื่องความปลอดภัยอาหารของประเทศ

5. การศึกษารูปแบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาหาร กรณีการใช้ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติที่ดีในการเกษตรด้านพืช

ศึกษาสาเหตุและข้อจำกัดที่ทำให้เกษตรกรไม่สามารถดำเนินการตามข้อกำหนดวิธีปฏิบัติที่ดีในการเกษตรด้านพืช และจัดทำข้อเสนอรูปแบบหรือระบบที่เอื้ออำนวยให้เกษตรกรสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน

6. การศึกษาและจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลของหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ

การศึกษาและจัดทำระบบข้อมูลและหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ จะทำให้ประเทศไทยทราบถึงข้อมูลความสนใจ และการศึกษาวิจัยของประเทศต่างๆ ได้แต่เนิ่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเตรียมการแก้ไขและป้องกันการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาใช้ในการต่อต้านสินค้าอาหารของประเทศไทย

7. การศึกษารูปแบบเครือข่ายและกำลังคนด้านโภชนาการและอาหารปลอดภัย ระยะที่ 1

เป็นการจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านอาหารและโภชนาการ เพื่อสร้างความร่วมมือกันทั้งด้านการจัดการ วิชาการ การสร้างและจัดหาค่าความรู้ต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง การจัดทำมาตรฐาน การต่อร่องในเวทีระหว่างประเทศ

ความก้าวหน้า

ทุกโครงการอยู่ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสืบค้นข้อมูล การสัมภาษณ์ การออกภาคสนาม การเก็บตัวอย่าง และการวิเคราะห์ตัวอย่าง

3. แผนงานด้านเศรษฐกิจ

3.1 โครงการศึกษาแนวทางพัฒนามะพร้าวและผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

มะพร้าวจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทย มีพื้นที่ปลูกมากในภาคใต้ ภาคกลางตอนล่าง และภาคตะวันออก ปัจจุบันมีเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวเป็นอาชีพไม่น้อยกว่า 2 แสนครอบครัว จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ประชากรไทย 1 คน บริโภคเนื้อมะพร้าวปีละ 8,273.2 กรัม หรือประมาณ 18 ผลต่อคนต่อปี สัดส่วนการใช้ประโยชน์จากมะพร้าวของประเทศไทยแบ่งเป็น บริโภคโดยตรงประมาณร้อยละ 60 ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 40 ใช้ในรูปอุตสาหกรรมหรือส่งออก

สำหรับอุตสาหกรรมมะพร้าวแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ 1) ผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อการบริโภค เช่น อุตสาหกรรมน้ำมันมะพร้าว อุตสาหกรรมกะทิเข้มข้น อุตสาหกรรมมะพร้าวชุบแห้ง และอุตสาหกรรมน้ำตาลมะพร้าว 2) ผลิตภัณฑ์เพื่ออุตสาหกรรมและอุปโภค เช่น อุตสาหกรรมเส้นใยมะพร้าว อุตสาหกรรมแท่งเพาะชำ และอุตสาหกรรมเผาถ่านจากกะลามะพร้าว

ผลผลิตจากมะพร้าวแต่ละปีสามารถสร้างมูลค่าไม่ต่ำกว่า 2,700 ล้านบาท ดังนั้นมะพร้าวจึงเป็นพืชที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีศักยภาพทั้งด้านการผลิต และแปรรูปเพื่อการส่งออก

ความก้าวหน้า

คณะวิจัยได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่เพาะปลูก และการกระจายของแหล่งผลิตและแปรรูปมะพร้าวและผลิตภัณฑ์มะพร้าวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร วิเคราะห์กระบวนการแปรรูปมะพร้าวและผลิตภัณฑ์มะพร้าว ศึกษาจำนวน ประเภท และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าว และผลิตภัณฑ์มะพร้าว เช่น เกษตรกร กลุ่มผู้รวบรวม กลุ่มผู้แปรรูประดับชุมชน กลุ่มผู้แปรรูประดับโรงงาน

4. แผนงานด้านการศึกษา

4.1 โครงการแนวทางการจัดทำและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล: ประสบการณ์จากต่างประเทศ

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาที่จัดว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนประการหนึ่งของการศึกษาไทยคือ การขาดแคลนทรัพยากรการเรียนรู้ที่เป็นสาระตามหลักสูตร นอกหลักสูตร ภูมิปัญญาในประเทศ รวมถึงความรู้จากต่างประเทศ ที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เรียนสำหรับการเรียนในชั้นเรียนโดยตรง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้การเชื่อมโยงสารสนเทศทางการศึกษา และการเรียนรู้ในวิทยาการต่าง ๆ กับผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยาก ซึ่งทำให้หลายประเทศที่ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรการเรียนรู้ ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลระดับชาติเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ในส่วนของประเทศไทย ถึงแม้จะมีเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้อยู่เช่นกัน แต่ดำเนินการอย่างไม่ต่อเนื่อง และไม่มีกรใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลดังกล่าวในการสนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลระดับชาติของต่างประเทศรวม 7 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ศึกษาและรวบรวมแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพของประเทศไทย รวมทั้งพัฒนาต้นแบบแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพของประเทศไทย และเสนอแนวทางการจัดทำและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับประเทศไทย

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

คณะวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในการศึกษา ได้ดำเนินการศึกษาแหล่งเรียนรู้ 10 แห่งจาก 7 ประเทศ ประเด็นที่ทำการศึกษา ได้แก่ การบริหารจัดการ รูปแบบของเว็บไซต์ การจัดการแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

(1) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรที่จัดทำเนื้อหาสาระในลักษณะของ Consortium Partnership หรือ Alliance การสร้างความร่วมมืออยู่ในรูปของการใช้และแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็น Metadata ของรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ Catalog ของทรัพยากร สำหรับโครงสร้างการบริหารงาน นอกจากนี้บุคคลากรทำหน้าที่ประจำแล้ว จะมีการดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการร่วมด้วย

(2) รูปแบบของแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่รวบรวมทรัพยากรการเรียนรู้ไว้ในฐานข้อมูล เพื่อให้ผู้เข้าไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน หรือเป็นทั้งฐานข้อมูลทรัพยากรการเรียนรู้ และศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในรูปของเว็บเพจที่ใช้เสริมการ

เรียนการสอน หรือสื่อมัลติมีเดียที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับหลักสูตร นอกจากนี้จะมีรายการสื่อดิจิทัลที่ผู้แทนจำหน่ายนำมาเสนอไว้ สำหรับการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่ให้บริการโดยไม่มีค่าใช้จ่าย แต่บางแห่งบุคคลทั่วไปเข้าถึงทรัพยากรได้บางส่วน และบางแห่งมีลักษณะเป็น Intranet เข้าได้เฉพาะผู้ที่อยู่ในเครือข่ายเท่านั้น

(3) **การจัดการแหล่งเรียนรู้** มีขั้นตอนสำคัญคือ 1) การรวบรวมทรัพยากรการเรียนรู้จากเจ้าของเนื้อหา หรือผู้ให้บริการทรัพยากรซึ่งได้ลงทะเบียนหรือทำความตกลงร่วมกัน นอกจากนั้นอาจมี Suggest Link เพื่อให้ผู้ใช้ที่ลงทะเบียนสมัครเป็นสมาชิกแนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจได้ 2) การพิจารณาคัดเลือกทรัพยากร เว็บไซต์ที่เป็นแหล่งรวมทรัพยากรจะจัดให้มีกลุ่มบุคคล/บุคคลในรูปคณะกรรมการ/อาสาสมัคร ซึ่งได้รับการฝึกอบรมเพื่อทำความเข้าใจเรื่องเกณฑ์การพิจารณา ทำหน้าที่ตรวจสอบและจัดรายการเนื้อหา หรือทรัพยากรเข้าตามหมวดหมู่

(4) **การส่งเสริมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน** แหล่งเรียนรู้ที่คัดเลือกมาศึกษาส่วนใหญ่ให้บริการมานานกว่า 5 ปี มีปริมาณข้อมูลเพิ่มขึ้น และเป็นปัจจุบัน มีสถิติการใช้งานค่อนข้างสูง สำหรับปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ 1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น 2) การประเมินผลการดำเนินงานรายปี 3) การสอบถามความต้องการ ความพึงพอใจของผู้ใช้ 4) การคัดสรรทรัพยากรที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ 5) มีระบบลงทะเบียนสมาชิก และให้สิทธิพิเศษแก่สมาชิก 6) นำเสนอทรัพยากรการเรียนรู้ในรูปแบบที่น่าติดตาม และพร้อมนำไปใช้ในการเรียนการสอน 7) เปิดโอกาสให้ผู้ใช้มีส่วนร่วม 8) ใช้เทคโนโลยีเพื่อทำให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน 9) จัดโปรแกรมการฝึกอบรมครู เพื่อให้ครูสามารถนำทรัพยากรการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนได้ 9) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ

สำหรับสถานภาพแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลของประเทศไทย จากการศึกษาศึกษาทรัพยากรการเรียนรู้บน Internet ที่มีข้อมูลตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ใน 3 กลุ่มวิชาคือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการงานพื้นฐานอาชีพ (เฉพาะสาระเทคโนโลยี สารสนเทศ) พบว่า มีหน่วยงาน / กลุ่มบุคคลที่จัดทำทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนทั้ง 3 กลุ่มวิชาตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 1- 4 จำนวน 19 แห่ง สำหรับจำนวนทรัพยากรการเรียนรู้ที่ค้นพบรวมทั้งสิ้น 2959 รายการ

ผู้วิจัยได้จัดอันดับหน่วยงานที่จัดทำทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับแต่ละกลุ่มวิชา 5 อันดับแรก รวมทั้งจัดกลุ่มทรัพยากรการเรียนรู้ตามช่วงชั้น กลุ่มวิชา และสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มวิชา และนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาเป็นต้นแบบแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล Dlearn (www.dlearn.swu.ac.th) เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และสามารถขยายผลการดำเนินงานต่อไปได้

แผนและทิศทางการดำเนินงาน/ข้อเสนอแนะ

คณะวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) ดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระดับชาติเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และจัดให้มีหน่วยงานดูแลรับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง หน่วยงานที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวต้องเป็นหน่วยงานอิสระมีความคล่องตัว มีคณะทำงานที่มีความสามารถทั้งด้านการศึกษาและเทคโนโลยี ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านนี้อยู่แล้ว

(2) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน และพัฒนาบุคลากรให้สามารถนำเนื้อหาสาระจากแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนได้

(3) จัดให้มีหน่วยประสานงาน หน่วยสนับสนุนครู และจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการริเริ่มต่างๆ อย่างเป็นระบบในรูปของการวิจัยและพัฒนา โดยมีกระบวนการในการทำงานที่ชัดเจน

(4) จัดตั้งคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศระดับชาติเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์โดยมีคณะกรรมการด้านต่างๆ ได้แก่

- คณะกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี
- คณะกรรมการด้านสื่อการเรียนรู้
- คณะกรรมการด้านวิจัยและพัฒนารูปแบบการใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์
- คณะกรรมการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ติดตามและประเมินผล
- คณะกรรมการพัฒนาบุคลากร

(5) ยุทธศาสตร์หลักที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของผู้ใช้ ซึ่งได้แก่ ครู นักเรียน รวมทั้งต้องสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการเรียนการสอนให้มีการใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ให้มากขึ้น และกระตุ้นเชิงระบบให้ครูเป็นผู้ผลิตสื่อการสอนและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยมีหน่วยสนับสนุนการดำเนินงาน และเป็นผลงานในการขอเลื่อนขั้นทางวิชาการ

4.2 โครงการวิจัยเรื่องสถานภาพและความสามารถเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์ประยุกต์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการ

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

การทำงานเพื่อพัฒนาความรู้ทางวิชาการที่เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ของประเทศไทยยังขาดทิศทางที่ชัดเจนที่จะตอบสนองความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ยังขาดความเชื่อมโยง และความร่วมมือของหมู่นักวิชาการในอันที่จะสร้างความเป็นปึกแผ่น สร้างความ

เข้มแข็งเพื่อที่จะสามารถใช้งานวิจัยเพื่อกำหนดทิศทางตอบสนองต่อความต้องการและการพัฒนาประเทศ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาสถานภาพ และความสามารถด้านการแข่งขันทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และด้านศิลปะ เพื่อนำข้อสรุปจากงานวิจัยไปใช้ในการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการแต่ละด้าน เพื่อการตอบสนองต่อนโยบายและการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพของนักวิชาการที่มีอยู่ให้สามารถทำงานตอบสนองความต้องการของประเทศได้อย่างเต็มความสามารถ โดยการสร้างเครือข่ายนักวิชาการให้สามารถทำงานร่วมกันภายใต้ศูนย์ความเป็นเลิศที่จะจัดตั้งขึ้น

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

โครงการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 โครงการย่อยคือ

1. โครงการวิจัยสถานภาพและความสามารถในการแข่งขันทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์

2. โครงการวิจัยสถานภาพและความสามารถในการแข่งขันทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

3. โครงการวิจัยสถานภาพและความสามารถในการแข่งขันทางวิชาการด้านศิลปะการศึกษาวิจัยของทั้ง 3 โครงการย่อย มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพบุคลากร และผลงานวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 สาขาวิชาในสถาบันอุดมศึกษา/สถาบันวิจัยของรัฐ ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค

2. สัมภาษณ์นักวิชาการแกนนำเพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของการศึกษาวิจัย สำนวนความคาดหวัง ความต้องการและความพร้อมในการศึกษาวิจัยของทั้ง 3 สาขาวิชา

3. จัดประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อหาข้อสรุปในประเด็นทิศทางที่ควรจะเป็นของการค้นคว้าวิจัยในแต่ละสาขา และความเป็นไปได้ของการมีศูนย์ความเป็นเลิศในสาขาที่มีศักยภาพและความพร้อมด้านต่าง ๆ

ความก้าวหน้า

ทั้ง 3 โครงการย่อยอยู่ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสืบค้นข้อมูล การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูล

5. แผนงานด้านเยาวชน

5.1 โครงการเครือข่ายเยาวชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

จากการที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ ให้เป็นผู้ที่สนใจใฝ่รู้ ทั้งในการเรียนรู้ในห้องเรียน นอกห้องเรียน เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกล พร้อมทั้งจะเรียนรู้ในเรื่องราวต่างๆ และนำความรู้ความสามารถที่มีนั้นทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติต่อไป เยาวชนคนรุ่นใหม่เป็นสัญลักษณ์แห่งความหวังและโอกาสของสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นในอนาคต

แม้จะมีงบประมาณลงมาในประเด็นเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนถึงประมาณ 4.5 % ของ GDP แต่ก็ยังสามารถทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่กลายเป็นมนุษย์แห่งการเรียนรู้ได้ ในโลกแห่งความรู้ซึ่งใช้ความสามารถในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทุกๆ ด้านนั้น เยาวชนคนรุ่นใหม่จำเป็นที่จะต้องปฏิวัติวิถีคิดของตนเองให้ทันกับโลกในขณะเดียวกับการมีจริยธรรมที่เข้มแข็ง หากพวกเขาสามารถเรียนรู้จากปัญหาสังคมรอบๆ ตัวเขาเป็นที่ตั้ง ก็ย่อมจะทำให้พวกเขาสามารถพัฒนาตัวเองไปในลักษณะดังกล่าวได้

สถาบันคลังสมองจึงได้สนับสนุนเยาวชนกลุ่มหนึ่ง เข้ามาศึกษาและหาคำตอบในเรื่องดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทดลองสร้างกลไกเพื่อการส่งเสริมศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของเยาวชนและ เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไปสู่มิติใหม่ที่ดีขึ้น

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

เยาวชนกลุ่มนี้ ได้ดำเนินงานศึกษาและจัดกิจกรรมต่างๆ จนได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. จัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายเยาวชน – รวบรวมข้อมูลของกลุ่มเยาวชน ที่ได้ดำเนินงานช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ ที่มีกระจายอยู่ทั่วประเทศ และสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลทั้งในเรื่องการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ปัญหาและอุปสรรค ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทราบสภาพปัจจุบันของกลุ่มเยาวชนที่สนใจงานด้านการพัฒนาในประเทศไทย ว่าเป็นอย่างใดและจะสนับสนุนให้มีประสิทธิภาพขึ้นได้อย่างไร

2. กลไกสนับสนุนนวัตกรรมเยาวชนเพื่อสังคม - ค้นหากลไกสนับสนุนที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมของเยาวชนอย่างยั่งยืนว่าควรจะเป็นอย่างไร โดยได้ดำเนินการ โครงการต่างๆ เช่น ค่ายประกอบฝันหนึ่ง อบรมให้เยาวชนสามารถคิดและเขียนเสนอโครงการนวัตกรรมเยาวชนได้ ตลาดประกอบฝัน เปิดโอกาสให้เยาวชนจากทั่วประเทศส่งโครงการนวัตกรรมทางสังคมและคัดเลือก

สนับสนุนโครงการที่พร้อมที่สุดเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นสามล้านบาท และมีการออกแสดงที่สยามเซ็นเตอร์ ให้เยาวชนเห็นว่าคนรุ่นใหม่ก็สามารถทำอะไรก็ได้และมีผู้พร้อมสนับสนุน เป็นต้น

3. งานด้านการพัฒนาศักยภาพผู้นำเยาวชน – ศึกษาแนวทางการกิจกรรมเสริมศักยภาพ การเป็นผู้นำเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพว่าควรมีรูปแบบอย่างไร โดยได้จัดทำโครงการครั้งหนึ่งเมื่อ ความคิดออกเดินทาง (Journey of Inspiration) ดำเนินการอบรมนักคิดรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมโครงการ ให้มีโอกาสไปพูดคุยกับนักคิดรุ่นต่างๆ เช่น ผู้ใหญ่วิบูลย์ไปจนถึงอ.ระวี ภาวิไล เป็นต้น เพื่อร่วมกันค้นหา คำตอบว่า ฟุ้งนี้เราจะอยู่กันอย่างไร

4. นอกจากนี้ คณะทำงานยังได้ดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ และการรณรงค์เพื่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน และศึกษางานด้านโครงสร้างการสนับสนุนนวัตกรรมเยาวชนเพื่อค้นหาว่าทำอย่างไรให้องค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรมทางสังคมของเยาวชนทำงานกันเป็นกลุ่มงานเกื้อหนุนกัน (Collaborative Cluster) อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษา และการทดลองดำเนินงานตามแบบทดลองต่างๆ พบว่า เยาวชนจำนวนมากมีความสนใจประเด็นด้านสังคม และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามมีเยาวชนจำนวนน้อยมากที่จะพัฒนาจากความสนใจมาเป็นการมีส่วนร่วมหรือลงมือปฏิบัติจริง เนื่องจากเหตุผลหลักดังนี้

1. ภาพของการทำงานเพื่อสังคมเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ ไม่ทันสมัย และไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเพื่อน
2. ขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมด้านสังคม
3. ขาดระบบการสนับสนุนที่เหมาะสมที่จะทำให้เยาวชนริเริ่มโครงการเพื่อสังคมของตนเองได้ ทั้งในด้านเงินทุน ทรัพยากรอื่นๆ และที่สำคัญคือที่ปรึกษา

ดังนั้นการผลักดันให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ สื่อสารกับเยาวชนและสังคมในรูปแบบที่เหมาะสม อีกทั้งจำเป็นจะต้องมีระบบสนับสนุนนวัตกรรมเยาวชนเพื่อสังคมที่เหมาะสมและครอบคลุม

แผนและทิศทางการดำเนินงาน/ข้อเสนอแนะ

คณะทำงานได้สรุปข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมเยาวชนเพื่อการพัฒนาสังคมดังนี้

1. สร้างกลไกการสนับสนุนนวัตกรรมเยาวชนเพื่อการพัฒนาสังคม

(1.1) ผลักดันให้เกิดเวทีเปิดสำหรับคนรุ่นใหม่ที่ต้องการมีส่วนร่วมในการริเริ่มงานด้านการพัฒนาสังคม เช่น รูปแบบเวทีประกวดโครงการที่มีการประชาสัมพันธ์ที่เปิดกว้างและครอบคลุม เป็นการใช้ประโยชน์จากกลไกตลาด ทำให้เกิดสภาพการแข่งขันขึ้น และการตื่นตัวมากขึ้นในหมู่นักพัฒนาสังคมรุ่นใหม่ เพื่อสรรหาโครงการที่ดีที่สุดที่จะได้รับทุนสนับสนุนไปดำเนินงาน

(1.2) ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้เข้าถึงเยาวชนส่วนใหญ่ เพราะปัจจุบันมักทำการประชาสัมพันธ์เล็ก ๆ อยู่ในกลุ่มคนที่รู้จักอยู่แล้ว ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงเยาวชนส่วนใหญ่ได้ โดยจะต้องเปิดกว้าง เข้าถึง มีรูปแบบการนำเสนอให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในเรื่องการออกแบบ เนื้อหา และแนวภาษาที่ใช้

(1.3) ควรมีความร่วมมือจากหลายภาคี และการสนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนที่เกิดขึ้นจากความสนใจของตนเองในการทำโครงการต่าง ๆ นั้นย่อมมีประสิทธิภาพสูงกว่าการไปสนับสนุนกลุ่มที่ถูกจัดตั้งขึ้นซึ่งมีลักษณะโดยทั่วไปที่ขาดความคิดสร้างสรรค์ แม้แต่แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ กระบวนการนวัตกรรม (Innovation Process Management)

(1.4) ควรสร้างระบบการให้ปรึกษาที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เยาวชนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้น และความตั้งใจดี แต่มักจะขาดประสบการณ์ทั้งในด้านประเด็นต่างๆทางสังคม และในการบริหารจัดการโครงการ ดังนั้นกลไกที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด (High-engage Consulting Mechanism) เป็น Model ที่เหมาะสมเพื่อช่วยเสริมในด้านประสบการณ์

2. พัฒนาโครงสร้างการสนับสนุนเยาวชนที่มีอยู่แล้วให้มีรูปแบบที่เหมาะสม และเน้นประสิทธิภาพมากขึ้น

(2.1) ปรับเกณฑ์การให้ทุนโครงการต่างๆ แก่นักศึกษา ให้เน้นด้านความเป็นนวัตกรรมทางสังคม ผลกระทบกับสังคม การประเมินผลและการเก็บข้อมูลความรู้ที่ได้จากกิจกรรมตนเองอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การศึกษาและการร่วมมือกับกิจกรรมอื่นหรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

(2.2) สร้างระบบ Web-based Information System เริ่มจากค่ายอาสาพัฒนาชนบท เพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูล และบทเรียนเกี่ยวกับค่ายต่างๆ ผ่าน website เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(2.3) ปรับเนื้อหาหลักสูตรด้านกิจกรรมเสริม (Extra Curricula) ในระบบการศึกษา ให้เน้นด้านการศึกษาปัญหาสังคมรอบๆ ตัว และสร้างกิจกรรมง่ายๆ เพื่อแก้ไขและพัฒนา และผลักดันให้เกิดระบบจัดการความรู้และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ

(2.4) สร้างมาตรฐานระบบการสนับสนุนและวัดผลร่วมกันที่นำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง (Standard for Support Process & Evaluation for Continuous Mutual Learning) เช่น การวิจัยค้นหาเทคโนโลยีการบริหารจัดการประยุกต์ที่เหมาะสมสำหรับงานด้านสังคม โดยเฉพาะแนวคิดที่น่าสนใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ เช่น การให้ทุนอย่างมีส่วนร่วม (Venture philanthropy) Social Return on Investment (SROI) และระบบการวัดผลงานอาสาสมัคร (Volunteer Measurement)

(2.5) สร้าง Website กลางที่สามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ร่วมกันได้ และจัดเวทีการเรียนรู้ร่วมกันที่มุ่งเน้นด้านความร่วมมือที่ชัดเจน เป็นต้น

โครงการประชุม/สัมมนา

1. โครงการพันธมิตรอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาจังหวัดในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก เชิงบูรณาการ

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายให้ทุกจังหวัดบริหารงานแบบบูรณาการ รวมทั้งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นแหล่งวิชาการทั้งในด้านองค์ความรู้ การผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา และมีความพร้อมที่จะร่วมมือกันในการให้การสนับสนุนกลุ่มจังหวัดในพื้นที่ จึงมีแนวความคิดให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้ร่วมมือกันสนับสนุนการปฏิบัติงานของจังหวัดเชิงบูรณาการ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยเริ่มนำร่องในพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันตก 8 จังหวัด คือ นครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

สถาบันคลังสมองของชาติ ได้รวบรวมข้อมูลยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในกลุ่มพื้นที่ 8 จังหวัด รวมทั้งได้ทำการสำรวจความพร้อมและศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จำนวน 18 สถาบัน จากนั้นได้จัดการประชุมระดมความคิดเห็นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(กพร.) และจังหวัด ในพื้นที่ดังกล่าวรวม 2 ครั้ง เพื่อกำหนดกรอบและแนวทางการดำเนินงาน และนำหารือร่วมกันระหว่างสถาบันคลังสมองของชาติ กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) ซึ่งเป็นที่มาของการจัดประชุม โครงการความร่วมมือระหว่างจังหวัดกับสถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2547 มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 200 คนประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(กพร.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) และสถาบันคลังสมองของชาติ (สคช.) ผู้แทนจากจังหวัด 8 จังหวัด และผู้แทนจากสถาบันการศึกษา 9 แห่งในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก ผลที่ได้จากการประชุมมีดังนี้

(1) ได้มีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างจังหวัดกับสถาบันอุดมศึกษา ผู้ร่วมลงนามประกอบด้วย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(กพร.) เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) ผู้อำนวยการสถาบันคลังสมองของชาติ(สคช.) ผู้ว่าราชการจังหวัด 8 จังหวัด (กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร) และอธิการบดีสถาบันการศึกษา 9 แห่ง (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล)

(2) จากการระดมความคิดได้ แนวทางความร่วมมือในการพัฒนาจังหวัดตามแนวทาง ยุทธศาสตร์จังหวัด ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ด้านการลงทุน ยุทธศาสตร์ด้านอุตสาหกรรม SMEs และ OTOP ยุทธศาสตร์ด้านการค้าระหว่างประเทศและการค้าชายแดน ยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ด้านการเกษตร ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ปัญหาสังคมและความเดือดร้อนของประชาชน

เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2547 สถาบันคลังสมองของชาติได้ประชุมร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย และ กพร. เพื่อพัฒนากลไกการบริหารจัดการในการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง จังหวัดสถาบันการศึกษา ซึ่ง กพร. ได้นำข้อสรุปที่ได้จากการประชุมไปหารือกับผู้ว่าราชการจังหวัด 4 จังหวัดคือ ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีด้วย และได้ข้อสรุปในเรื่องของกลไกการปฏิบัติงานเพื่อผลักดันยุทธศาสตร์ไปสู่เป้าหมาย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับดังนี้

ระดับกลุ่มจังหวัด จัดตั้ง Virtual Regional Operation Center(ROC) โดยมีผู้ตรวจราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งดูแลกลุ่มจังหวัดเป็นประธาน มีรองผู้ว่าราชการจังหวัด 4 จังหวัด และผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย

ระดับภูมิภาค จัดตั้ง Virtual Regional Operation Center(ROC) ภาคตะวันตก โดยมีผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี มีรองผู้ว่าราชการจังหวัด 8 จังหวัด และผู้ตรวจราชการ กระทรวงมหาดไทย

การจัดให้มี ROC ระดับกลุ่มจังหวัดสองกลุ่มในภาคตะวันตก และมี ROC ระดับภูมิภาคดูแล เป็นกลไกในแง่ของการปฏิบัติผลักดันยุทธศาสตร์ไปสู่เป้าหมาย โดยมีสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ เทคโนโลยีในการพัฒนายุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และเป็นองค์กรหลักในการผลักดัน ประเด็นปัญหาที่จังหวัดต้องการความช่วยเหลือ ผู้ตรวจราชการจะสามารถส่งผ่านความต้องการไปสู่คณะกรรมการกลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับนโยบายได้

แผนและทิศทางการดำเนินงาน/ข้อเสนอแนะ

กพร. จะนำข้อสรุปนี้ไปหารือกับผู้ว่าราชการจังหวัดอีก 4 จังหวัด คือ กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วจะนำเสนอต่อผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา และจะจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างจังหวัดกับสถาบันอุดมศึกษาอีกครั้งในวันที่ 7-8 มีนาคม 2548

2. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 1

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทยมีนักวิชาการระดับปริญญาเอกจำนวนมาก แหล่งใหญ่คือ สถาบันอุดมศึกษาและกระทรวงกลาโหม โดยที่กลุ่มนักวิชาการดังกล่าวไม่ได้รับการสนับสนุนทุนในการทำวิจัยมากนัก ทำให้การสร้างองค์ความรู้และการนำความรู้มาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาประเทศ ยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร การศึกษาวิจัยที่ดำเนินการเป็นลักษณะกระจัดกระจายและไม่มีมีการนำผลการศึกษามาใช้หรือขยายผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร จึงมีแนวความคิดที่จะจัดสัมมนานักวิชาการระดับปริญญาเอกรุ่นใหม่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกมาไม่เกิน 10 ปี เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด สร้างเครือข่าย และทำการศึกษาร่วมกัน เพื่อนำศักยภาพของนักวิชาการทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

สถาบันคลังสมองของชาติ ได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงกลาโหมจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 1 เป็นการประชุมนักวิชาการระดับปริญญาเอกในสังกัดกระทรวงกลาโหมและในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 1,000 คน เป็นนักวิชาการระดับปริญญาเอกด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2547 โดยมี ฯพณฯนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร มาปาฐกถาพิเศษเรื่อง คลังสมองเพื่อการพัฒนาประเทศ และปาฐกถาเรื่อง ปัญญาเพื่อการพัฒนาประเทศ โดย ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี รวมทั้งได้มีการแบ่งกลุ่มย่อยระดมความคิด มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาเป็นวิทยากรบรรยายนำ

แผนและทิศทางการดำเนินงาน/ข้อเสนอแนะ

ภายหลังการสัมมนาเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 1 (ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ได้มีการขยายผลโดยสถาบันคลังสมองของชาติ และสำนักนายกรัฐมนตรี

ร่วมกันจัดการประชุมหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กระทรวงวิทยาศาสตร์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และตัวแทนจากผู้เข้าสัมมนาเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 1 คือ ประธาน และเลขาธิการกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม รวม 2 ครั้ง

ข้อสรุปที่ได้จากการประชุมคือ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการสนับสนุนการวิจัยให้แก่ นักวิจัยรุ่นใหม่ โดยที่การทำวิจัยนั้นไม่ซ้ำซ้อนกับงานวิจัยของหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่ รวมทั้งต้องเป็นงานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้และการศึกษาวิจัยควรเป็นการบูรณาการ สำหรับโครงการเครือข่ายคลังสมองเพื่อการพัฒนาประเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้ยกร่างขึ้นประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกคือ การสนับสนุนนักวิชาการรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย โดยใช้โจทย์การวิจัย ซึ่งได้จากปรึกษากับ สวทช. และ สกว. รวม 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ อาหาร ยานยนต์ ซอฟต์แวร์ แพชั่น ท่องเที่ยว และ วิทยาศาสตร์สุขภาพ สำหรับรายละเอียด และแนวทางการบริหารงานในระยะยาว สวทช. และ สกว. ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการบริหารโครงการวิจัยจะสามารถดำเนินงานกับประชากรกลุ่มนี้ได้ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานส่วนนี้ประมาณ 300 ล้านบาท ยุทธศาสตร์ละประมาณ 50 ล้านบาท ส่วนที่สองคือ การพัฒนานักวิจัย เนื่องจากเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ เพื่อให้ นักวิจัยเหล่านี้สามารถทำงานได้ดีขึ้น ได้มีการจัดหาทุนวิจัยให้ประมาณ 200 ทุนต่อปี ทุนละ 480,000 บาท

3. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 2

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากแนวความคิดในการสร้างเครือข่ายนักวิชาการระดับปริญญาเอก เพื่อนำพลังปัญญาของนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งจากกระทรวงกลาโหมมา ร่วมกันระดมความคิด สร้างองค์ความรู้และการนำความรู้มาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ซึ่งในการประชุมเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 1 เป็นการระดมความคิดนักวิชาการระดับปริญญาเอกเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงได้ขยายผลให้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 2

สำหรับการสัมมนาเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 2 นี้ จะเน้นไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคณาจารย์และนักวิชาการที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านสังคมศาสตร์ ไม่เกิน 10 ปี ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมทั้งข้าราชการทหารในสังกัดกระทรวงกลาโหม เพื่อระดมความคิดจากผู้ที่มีสติปัญญาและความสามารถทั้งด้านวิชาการและการประยุกต์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดให้มี

การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การใช้พลังสติปัญญาของบุคลากรเหล่านี้ในการมีส่วนร่วม
แก้ปัญหาสังคม และคิดค้นแนวทางการพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

สถาบันคลังสมองของชาติ ได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนัก
นายกรัฐมนตรี และกระทรวงกลาโหมจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ
ครั้งที่ 2 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2547 มีผู้เข้าร่วมประมาณ 900 คน โดยได้รับเกียรติจาก ฯพณฯ
นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร มาปาฐกถาพิเศษ เรื่อง คลังสมองกับการพัฒนาประเทศ
ทางด้านสังคมศาสตร์ และ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้ให้เกียรติปาฐกถา เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้ง
ภาคบ่ายมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ มาร่วมเป็นวิทยากรบรรยายนำ

แผนและทิศทางการดำเนินงาน/ข้อเสนอแนะ

จากผลการประชุมดังกล่าว สถาบันฯได้เครือข่ายนักวิจัย ซึ่งจะขยายผลตามแนวทางการขยาย
ผลเช่นเดียวกับด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4. โครงการ Free Trade Agreement(FTA): การเตรียมความพร้อมด้านพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

เหตุผลและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยอยู่ระหว่างการเจรจาการค้าเสรีกับประเทศสหรัฐอเมริกาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ
พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้การเปิดการค้าเสรีในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ(ICT) ด้วยเหตุที่ผลการ
เจรจาจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการภาคเอกชนในภาคการผลิตจริง(real sectors)ทุกสาขา
เพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยมีการพัฒนากำลังและประสานความร่วมมือในการเตรียมข้อมูลประกอบการ
เจรจาการค้าเสรีดังกล่าว ให้มีพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อม โดยมี
จุดยืนในการเจรจา กำหนดท่าทีการเตรียมตัวและการป้องกันตัวเอง กำหนดเป้าหมายการเจรจา (Thai
Agenda) ให้ชัดเจน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายการขยายตัวด้านการค้าและต้องคำนึงถึงการ
เตรียมความพร้อม เพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและภาคเอกชนโดยรวม รวมทั้งการ
เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกที่มีอยู่เดิม และเพิ่มกลไกสนับสนุนเพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล
ศึกษาวิจัยผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดการค้าเสรี ซึ่งต้องอาศัยการประสานงานที่ดีและมี
ประสิทธิภาพ

สถาบันคลังสมองของชาติจึงได้ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ให้การสนับสนุนการสำรวจกระบวนการดังกล่าวแก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบการเจรจาด้านการพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์โดยตรงโดยร่วมกันสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดประชุมสัมมนา

การดำเนินงาน/ผลการศึกษา

1. ได้มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การเจรจาทางการค้าของสหรัฐอเมริกากับประเทศคู่ค้า โดยผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ Mr. Russell Pipe ศึกษาในเรื่อง The U.S. Free Trade Agreements Review and Analysis of Telecommunications, Information Technology and E-Commerce Provision-Implications for Thailand-U.S. Free Trade Agreement Negotiation และ เรื่อง Project to Strengthen Thai Positioning in US FTA Negotiations on Trade in Services, including, Telecommunications, IPR, Investment and E-Commerce รวมทั้งได้จัดประชุมสัมมนา เพื่อนำเสนอผลการศึกษา ทั้ง 2 ครั้ง ให้ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน รวมทั้งเชิญผู้เชี่ยวชาญจากประเทศสิงคโปร์ มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทั้งนี้ ได้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวม 3 ครั้ง เพื่อรวบรวมบทเรียน กำหนดจุดยืนและประเด็นการเจรจา ทั้งนี้เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์และไม่ให้เกิดการเสียเปรียบทางการค้า

2. การประชุมหารือ ในเบื้องต้นได้กำหนดกลไกสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อการเจรจา ใน 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม และส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีด้านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

แผนและทิศทางการดำเนินงาน/ข้อเสนอแนะ

จากผลการสัมมนาที่ผ่านมา ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

1. ให้จัดตั้งทีมงานทางวิชาการที่เข้มแข็งเพื่อสนับสนุนการเจรจา เพื่อเตรียมความพร้อม และสร้างอำนาจการต่อรอง

2. การรักษาสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เนื่องจากในปัจจุบันภาคเอกชนมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับในเรื่องของการโทรคมนาคมและการสื่อสาร ภาครัฐจึงควรทำหน้าที่กำหนดกรอบและทิศทาง โดยมีภาคเอกชนเป็นตัวหลัก ในทางปฏิบัติ ขณะนี้หน่วยงานของรัฐยังไม่ได้เข้าไปกำกับดูแลจัดระเบียบ กติกาต่าง ๆ อย่างรัดกุม ทำให้ภาคเอกชนดำเนินงานไปอย่างไรทิศทาง

3. ในการเจรจาของสหรัฐอเมริกานั้น จะใช้วิธีการรวมกลุ่มภาคธุรกิจเอกชนเพื่อปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด ภาครัฐจึงสามารถเจรจาได้โดยอาศัยจุดยืนของภาคเอกชน เพื่อรักษาผลประโยชน์ที่กระทบโดยตรงกับภาคเอกชน จึงน่าจะนำรูปแบบดังกล่าวมาปรับใช้ให้เหมาะสม

4. ปัจจุบันยังไม่มี การประเมินผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากการเปิดการค้าเสรีด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งภาคเอกชนโดยเฉพาะกลุ่มที่ผลิตสินค้าดิจิทัลน่าจะมีความสำคัญในการร่วมประเมินสถานการณ์ร่วมกับภาครัฐอย่างใกล้ชิด

5. การศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศอย่างละเอียดรอบคอบ อาจใช้เป็นเงื่อนไขในการต่อรองการค้าสาขาอื่นได้ด้วย ทั้งนี้ บทบาทและความตื่นตัวของภาคเอกชนจะเป็นเงื่อนไขสำคัญไปสู่ความสำเร็จ

6. ในทางปฏิบัติ เนื่องจากระดับการพัฒนาด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกาต่างกันมาก ในการเจรจาข้อตกลงด้านต่าง ๆ ที่ไทยยังไม่พร้อม จึงน่าจะได้มีการเสนอให้กำหนดเงื่อนไขเวลาการบังคับใช้ (Time Frame) เอาไว้ด้วย เพื่อให้ภาคเอกชนมีโอกาสปรับตัวจนสามารถแข่งขันได้อย่างสมดุล

7. ฝ่ายไทยจะต้องมีการประสานการดำเนินงานระหว่างบริษัทต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถประมวลผลได้และผลเสียในภาพรวมได้

เอกสารเผยแพร่ของสถาบัน

1. ปาฐกถาเรื่อง **ปัญญาเพื่อการพัฒนาประเทศ** โดย ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ในการสัมมนาเชิงปฏิบัตินักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่1
2. ปาฐกถาพิเศษเรื่อง **คลังสมองเพื่อการพัฒนาประเทศ** โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในการสัมมนาเชิงปฏิบัตินักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่1
3. องค์ความรู้ของ **ยุทธศาสตร์การสร้างความสามารถในการแข่งขัน** ในการสัมมนาเชิงปฏิบัตินักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่1
4. Policy Brief ประจำเดือนสิงหาคม 2547
5. รายงานวิจัย **โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้โซลาร์เซลล์ ในระดับครัวเรือนในระยะยาว**
6. รายงานวิจัย **โครงการศึกษาสถานการณ์และระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย**
7. รายงานวิจัย **โครงการประเมินคุณค่าและผลกระทบของหน่วยผลิตไฟฟ้ารายย่อยต่อระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้า**
8. รายงานวิจัย **โครงการศึกษาสถานการณ์และระบบจัดการความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศไทย**
9. รายงานวิจัย **โครงการแนวทางการจัดทำและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล: ประสบการณ์จากต่างประเทศ**
10. รายงานการศึกษา **โครงการเครือข่ายเยาวชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม**
11. รายงานการศึกษาเรื่อง “U.S. Free Trade Agreements: Review and Analysis of Telecommunications, IT and E-Commerce Provisions-Implications for Thailand-US FTA Negotiations” โดย Russell Pipe
12. รายงานการศึกษาเรื่อง “Strengthening Thai Positioning for FTA Negotiations on Cross-Border Trade in Services, Financial Services, Intellectual Property, Telecommunications and E-commerce” โดย Russell Pipe

รายงานการเงิน

